

Waarom velen zo bang zijn voor DARWIN

De Morgen - 01 Jul. 2017
Pagina 8

Ahmet Koç, de politieke kompaan van Dyab Abou Jahjah, deed deze week stof opwaaien omdat hij als moslim de evolutietheorie formeel ontkent. Maar hij was niet de enige die moeite heeft met de inzichten van Charles Darwin. Ook feministen (m/v) worstelen nog altijd met de waarheid over onze biologische bagage.

Arme, arme Thierry Baudet. Ondertussen is zowat iedereen over hem heen gedenderd, en dat is onrechtvaardig. Het begon maandagavond bij Bart Schols in De afspraak, waar de Nederlandse radicaal-rechtse politicus te gast was, samen met onder meer schrijfster en De Morgen-columniste Heleen Debruyne en CD&V-Kamerlid Hendrik Bogaert. Omdat het gesprek onder andere over feminisme zou gaan, toonde Schols een filmpje waarin Baudet op laconieke toon onvriendelijke dingen over vrouwen zegt - dat ze nogal linksig zijn maar een rechtse man toch wel gelijk geven, dat ze nergens in excelleren, en dat ze over het algemeen minder ambitie hebben. Aan de tafel van Schols stond de ontzetting terstond op alle gezichten te lezen.

Nu is Baudet mogelijkerwijze niet de meest vrouwvriendelijke man. Zijn uitspraken over dat 'excelleren' en die 'linksigheid' zijn wellicht nodeloos provocerend, ongepast en laatskend. Maar daarop werd hij niet echt aangevallen. De toorn van de andere gasten richtte zich op die andere stelling die Baudet zich had laten ontvallen: dat vrouwen over het algemeen minder ambitie hebben. Hoe durfde hij? Waar haalde hij het? Had hij niet beter gezwegen? Baudet probeerde nog tegen te spartelen, maar gaf uiteindelijk toe dat hij die uitspraak net zo goed niet had kunnen doen. Al vond hij ook dat de marges van het debat smal aan het worden zijn, als je zulke dingen niet meer kunt zeggen.

Ik moet het op dat punt met hem eens zijn. Met de uitspraak dat vrouwen over het algemeen minder ambitie hebben, is op zich niets mis. Het is een uitspraak die we tot nader order als waar moeten bestempelen. We hebben zelfs een verklaring voor dat verschil tussen mannen en vrouwen, met dank aan de evolutietheorie van Charles Darwin en diens wetenschappelijke erfenamen. Voor velen is dat geen prettige vaststelling. Wie de gelijkwaardigheid van man en vrouw belangrijk vindt, zou misschien willen dat het anders was, maar dat maakt het niet minder waar. De bal is rond, de paus is katholiek, en vrouwen hebben over het algemeen minder ambitie dan mannen.

Dat is een boude stelling in een krant waarvan de leiding voor een groot deel uit vrouwen bestaat (dag cheff!), maar dat leidt niet tot een tegenspraak. Het is namelijk een statistische stelling, die uiteraard niet opgaat voor alle vrouwen, maar voor vrouwen in het algemeen. Een statistische uitspraak zegt niets over individuen. Zo klopt het ook dat vrouwen over het algemeen kleiner zijn dan mannen, al kun je daar ten huize van Carla Bruni en Nicolas Sarkozy aan twifelen. En dat vrouwen over het algemeen langer leven dan mannen is een schrale troost voor de man die net weduwnaar geworden is. Toch is er geen speld tussen te krijgen.

Het plan van Erdogan

Er was deze week nog iemand die het op sociale media zwaar te verduren kreeg, maar dan om de omgekeerde reden. Niet omdat hij een ongemakkelijke waarheid uit de evolutietheorie had ontbloot, maar omdat hij die theorie verwerpt - een beetje zoals het panel bij Bart Schols, maar dan integraal. Het was oud-sp.a-politicus Ahmet Koç die dat deed, op Facebook. Toen een vriend van hem kritiek had op de beslissing van de Turkse president Erdogan om de theorie van Darwin niet meer in middelbare scholen te onderwijzen, viel Koç hem in een reactie aan: "Evolutietheorie is volledig in strijd met de voorschriften. Ik heb een scary feeling als moslims dit bekritisieren. What's wrong with you? Als we elkaar niet kenden, zou ik u ongetwijfeld een housenegro noemen. Get back to basics, bro. Je stelt me zwaar teleur."

Housenegro is, zoals bekend, een scheldwoord voor een lid van de minderheid dat de meerderheid zogezegd naar de mond praat. Dat is wat moslims die de evolutietheorie aanvaarden dus doen, volgens Koç, die zich zo aansluit bij de moslims die geloven dat de evolutietheorie deel uitmaakt van een complot waarmee het Westen de islamitische wereld wil bestrijden en vernietigen. Velen onder hen geloven dat écht, onder meer omdat ze geïndoctrineerd werden door de Turkse creationist Harun Yahya en zijn The Atlas of Creation, een pseudo-wetenschappelijk boek dat ook bij ons werd verspreid en dat de gelovigen geruststelt: Darwin had ongelijk, de mens heeft niets gemeen met de aap of andere diersoorten, de mens werd geschapen door God.

Dat geloven ook veel joden en protestanten - in de Verenigde Staten is het nog altijd niet vanzelfsprekend om de evolutietheorie ernstig te nemen. Toen Charles Darwin in 1859 zijn theorie op de wereld losliet, was dat dan ook een flinke dreun voor het religieuze wereldbeeld. Zelf schreef Darwin in een van zijn brieven dat hij het gevoel had dat hij een moord had gepleegd, op God namelijk. God heeft de mens helemaal niet geschapen. De mens is maar een diersoort zoals alle andere, en had er evengoed niet kunnen zijn. Het leven op aarde is tot stand gekomen zonder plan of doel. Dat is geen prettig nieuws voor wie in een scheppende God gelooft, maar dat maakt het niet minder waar.

Vertroebelde blik

Het zou overdreven zijn om Ahmet Koç en de gasten van De afspraak op dezelfde hoogte te zetten. De evolutietheorie verwerpen is iets anders dan niet alle consequenties ervan aanvaarden. Toch is er een gelijkenis: in beide gevallen staat een vorm van wensdenken de rationaliteit in de weg. Feministen (m/v) die met alle geweld willen dat mannen en vrouwen gelijkwaardig zijn, kunnen niet leven met de gedachte dat er betekenisvolle verschillen zijn tussen de geslachten - zij laten hun blik vertroebelen door hun ideologie. Gelovigen die met alle geweld willen dat God de mens geschapen heeft, kunnen niet leven met de gedachte dat een betekenisloos proces aan de basis ligt van het leven op aarde - zij laten hun blik vertroebelen door hun religie.

De katholieke medemens zal zich nu op de borst kloppen. Heeft paus Johannes Paulus II in 1996 de evolutietheorie niet officieel aanvaard? Heeft hij toen niet geschreven, in een brief aan de leden van de Pauselijke Academie voor Wetenschappen, dat de theorie

van Darwin "meer dan een hypothese" is? Welaan dan. Wat geldt voor fundamentalistische moslims, joden en protestanten, geldt niet voor de katholieken. Zij aanvaardden evolutie wél, voor hen is er geen sprake van een botsing tussen geloof en wetenschap. Toch?

Ik ben het daar niet mee eens. Johannes Paulus II hield namelijk een slag om de arm. Hij aanvaardt de biologische evolutietheorie voor zover die betrekking heeft op het lichaam van de mens. Onze ziel, daarentegen, die komt nog altijd linea recta van God. Het is een slag om de arm die doet denken aan wat sommige feministen (m/v) volhouden: mannen en vrouwen hebben weliswaar een verschillend lichaam, hun ziel (lees: hun psychologie, hun geest, hun gedrag) heeft met die biologie niets te maken. Onze seksuele identiteit is een sociale constructie, een vorm van aangeleerd gedrag. God zit daar voor niets tussen, maar onze evolutionaire voorgeschiedenis evenmin. Het is een kwestie van opvoeding, niet van aanleg. Van nurture, niet van nature.

Die strikte scheiding van lichaam en geest is wetenschappelijk uiteraard niet houdbaar: ons brein maakt deel uit van het lichaam en het is daar dat ons gedrag en ons bewustzijn tot stand komen. Toch stuit die vaststelling, ook in academische kringen, nog altijd op verzet. Toen de Amerikaanse bioloog Edward O. Wilson in 1975 zijn boek *Sociobiology: The New Synthesis*, over de biologische wortels van ons gedrag, presenteerde, werd hij uitgeschoolden voor racist en fascist - tijdens een debat gooide een verhitte toeschouwer zelfs een kruik water over hem heen. In diezelfde jaren 70 werd de Nederlandse criminoloog Wouter Buikhuizen kapotgeschreven door onder meer het politiek correcte weekblad *Vrij Nederland*, omdat hij durfde te suggereren dat crimineel gedrag mede een kwestie van aanleg is - vooral van mannelijke aanleg, trouwens, iets wat feministen misschien minder erg vinden om te horen.

Buikhuizen, die door de mediahetze zijn academische carrière opgaf, is ondertussen in ere hersteld, en ook op de inzichten van Wilson wordt gelukkig verder gewerkt, in wat men niet langer 'sociobiologie', maar 'evolutionaire psychologie' noemt - een vakgebied dat volop in bloei staat. Niet alle hypothesen die worden geopperd, zijn al even robuust, maar over een aantal kerninzichten is de wetenschappelijke consensus even groot als de consensus over pakweg de klimaatopwarming. Zo wijst alles erop dat vrouwen, ondanks alle culturele verschillen - hier komt-ie! - minder ambitieus zijn dan mannen. Over het algemeen. Statistisch gesproken. Dat is getest en kan verklaard worden.

De dominante man

Het heeft vanzelfsprekend met seks te maken. Dat zit zo. Onze vrouwelijke voorouders in het pleistoceen deden er hun voordeel mee als ze een dominante, ambitieuze man kozen. In een groep had een dominante man een hogere sociale status, en mannen met een hogere sociale status beschikten doorgaans over meer middelen om hun kinderen te laten overleven. De kroost van een dominante man was dus evolutionair succesvoller dan die van zijn minder dominante concurrenten. Dominante mannen konden ook meer vrouwtjes bevruchten dan hun minder dominante concurrenten. Op die manier heeft de aanleg voor dominant gedrag bij mannen zich verspreid.

Dat is de hopeloos versimpelde samenvatting van een proces waarover bibliotheken zijn volgeschreven. Door Edward O. Wilson, maar ook door Richard Dawkins, Steven Pinker, Daniel C. Dennett - en in onze contreien door Mark Nelissen, Johan Braeckman en Chris Buskes. Wie zich heel specifiek wil verdiepen in de moeizame relatie van het feminisme met de evolutietheorie, moet Darwin voor dames lezen, het boek dat de Vlaamse filosofe Griet Vandermassen in 2005 schreef over haar doctoraat, met daarin onder meer dit citaat: "Dit boek wil aantonen dat een evolutionair perspectief kan bijdragen tot de oplossing van veel feministische dilemma's."

Wanneer ik Vandermassen bel voor nog wat tekst en uitleg, blijkt dat ze volop aan een update van haar boek werkt. "Volgend voorjaar moet die verschijnen", zegt ze. "Ik ben de discussie een tijdje beu geweest, maar ik ben er met hernieuwde moed aan begonnen. Ik ben er nog altijd van overtuigd dat feministen hun voordeel kunnen doen met een goed begrip van de evolutietheorie. Om maar één voorbeeld te geven: als je weet dat meisjes vaak minder ambitieus zijn dan jongens, dan kan je daar bij je dochter extra oog voor hebben en haar dat duwtje in de rug geven dat je zoon misschien helemaal niet nodig heeft. Het is niet omdat iets van nature zo is, dat het zo moet zijn, of dat wij ons daarbij moeten neerleggen. Al toont onderzoek aan dat mannen meer dan vrouwen bereid zijn om hun carrière te laten primeren op hun gezinsleven."

Maar het verzet, ook en vooral in academische kringen, blijft heftig. Zo verschijnen er nog altijd regelmatig boeken waarin de verschillen tussen de seksen worden ontkend. Een populaire nieuwkomer in dat rijtje is *Testosteron Rex* van de Britse schrijfster Cordelia Fine. Haar stelling: vrouwen kunnen baren en mannen zijn zwaarder - verder zijn er geen verschillen. "Een slecht boek", zegt Vandermassen. "Ze citeert selectief. Voor iemand die er niets van afweet, klinken haar argumenten overtuigend. Maar wat ze schrijft, is heel misleidend. Dat is jammer."

Veel mensen geloven blijkbaar nog altijd dat de Franse filosofe Simon de Beauvoir gelijk had toen ze schreef: 'Je wordt niet als vrouw geboren, je wordt tot vrouw gemaakt.' Er is de afgelopen twaalf jaar, sinds mijn boek verscheen, helaas niet veel vooruitgang geboekt in dit debat."

Ik hoop dat Vandermassen haar boek te zijner tijd in De afspraak mag gaan voorstellen. Heleen Debruyne en Hendrik Bogaert mogen er dan ook weer bij zijn.

JOËL DE CEULAER

Copyright © 2017 De Persgroep Publishing. Alle rechten voorbehouden